

Jana Borodáčová 0.11

Jana Borodáčová:

Obraz francúzskeho vidieka v cestovnom denníku Arthura Younga,
Bakalárská práca, FFUK, Praha 2012, 76 s., 25 stran príloh.

The Image of Rural France in the Travel Diary of Arthur Young

Úkolem Jany Borodáčové bylo studium obrazu francouzského venkova v předrevolučním období, respektive v období revoluce, na základě dobového svědectví zaznamenaného anglickým cestovatelem Arthurem Youngem v rozmezí let 1787 - 1792. Tento fyziokrat, se svým hlubokým zájmem o stav zemědělství, které sledoval v rodné Anglii, při svých cestách po sousedním Irsku i po Francii, výrazně odlišoval od ostatních cestujících současníků. Systematický cestopis osvícenských vzdělanců se soustředil v první řadě na společenské jevy a instituce povýtce městské, jejich autoři necestovali na venkov, ale putovali od města k městu, od residence k residenci. Zájem o krajinu se formoval postupně a předznamenával novou citlivost k přírodě. Arthur Young výjimečně nesl rysy obou proudů. Na jedné straně zájem o přírodu, který ale byl veskrze racionální a jen prakticistní. Příroda byla zdrojem obživy, za pozornost stála krajina obdělávaná, zemědělská půda a člověk, lidé, kteří na ní pracovali a žili. Na druhé straně je představitelem systematického osvícenského cestopisu.

Youngovy cestopisy jsou dlouho známé a historiky využívané. Přesto je zde stále prostor pro hlubší poznání proměny vnímání prostoru při prožívání cesty a obratu k zájmu o venkov v kontrastu k městu. Když Henri Sée čerpal při studiu francouzského venkova z Younga, zajímaly jej struktury vlastnictví půdy, formy organizace zemědělské výroby. Vnímání odlišnosti, různých sociálních hranic, vztah k venkovům obecně, formy vyjádření sociální etnické či genderově definované nadřazenosti, to jsou témata, která jsou dnes tematizovaná a studovaná jinými nástroji. Proto stojí zato se zaměřit na Youngův způsob vnímání a interpretace venkova a konfrontovat jeho obraz jednak s výsledky současné historiografie, ale i s obrazem formulovaným dalšími cestovateli.

Pro bakalářskou práci bylo nutné zúžit zadání tak, aby autorka ve vymezeném čase zvládla heuristiku, přečtení, rozbor a interpretaci textu. Proto padlo rozhodnutí, aby se soustředila pouze na Youngovy zápisky z cest po Francii¹ a kontextualizovala je s pomocí historiografie, s tím, že je třeba vidět jeho zájem o francouzský venkov ve srovnání a v souvislosti s jeho studiem anglického a irského venkova. Vedle toho, byl formulován další úkol, interpretovat cestu a z ní vzešlý text jako součást kultury cestování a cestovatelského diskursu druhé poloviny osmnáctého století. Cestovatelé v raném novověku se před cestou vzdělávali z apodemické literatury, v době, kdy cestoval Arthur Young byla hojně užívána knížka o cestování Josiaha Tuckera².

Ačkoliv v české historiografii vznikla řada prací o cestování, anglický osvícenský cestopis, anglické cestopisy po Francii, Arthur Young jako takový zůstal stranou pozornosti. Teprve

¹ Arthur Young, *Travels in France during the Years 1787, 1788, 1789*. London, Printed For W.Richardson, Royal-Exchange, 1794.

² Josiah Tucker, *Instructions for travellers*. Dublin, Printed by William Watson at the Poets Heads in Capel-street 1758.

v tomto roce byla dokončena disertace, jejíž autorka, Martina Power se v ní anglickými cestopisy zabývala.³ Veškerá literatura k tématu je zahraniční. To, co by nedávno ještě znamenalo, že je téma nepřístupné, nyní neplatí. Prameny i literatura jsou v maximální míře přístupné elektronicky. Limitující pro autorku ovšem jsou její pouze rudimentární znalosti francouzského jazyka, který teprve začala studovat. Nicméně na bakalářské úrovni je legitimní studovat anglickou kulturu cestování a zkušenosti a pozorování Angličanů z jejich cest po Evropě na základě anglofonní literatury.

Jana Borodáčová nejprve představila autora v kontextu ideového vývoje a sociálního prostředí v němž se pohyboval. Následovně ozřejmila průběh a směřování tří cest, které se staly základem cestopisu spolu s navazující korespondencí. Ze čtení cestopisu vzešla hlavní témata: cesty a zájezdní hostince (služby pro cestovatele), venkov (osídlení, hospodaření s půdou, plodiny), témata související s francouzskými předrevolučními poměry (daňový systém) a s prvními lety revoluce. Autorku si Arthur Young zcela získal, nechala se unášet jeho životním příběhem, jeho cestopisem, snažila se vydestilovat určité shrnutí autorových názorů a zkušeností. Autorka se naučila celkem bezpečně se pohybovat na tomto terénu i zdatně pátrala po obrazových pramenech i literatuře, aby mohla zasadit rozbor cestopisu do kontextu. Tady však vidíme limity práce. Ve výsledku máme celkem čtivý narativ, ale analýza by mohla být hlubší. Práce je dle mého soudu na bakalářské úrovni: je to problematika rozpracovaná, charakterizuje ji absence hloubkového promyšlení, tematizování jevů je jen naznačené. Práce v této podobě přesto může umožnit navázat v magisterském diplomním projektu cestou prohloubení analýzy, promyšleným tázáním, kontextualizací a rozšířením korpusu studovaných pramenů. Autorka má možnost dalšího srovnání s vývojem cestovatelského pohledu po časové ose, respektive porovnání příbuzných fenoménů v jiných kontextech. Nejsem kvalifikovaná na hodnocení jazykové stránky slovenského textu, přesto vidím, že při konečné redakci autorka nezanesla všechny požadované opravy, zejm. zeměpisných názvů, které často ponechala v nominativu, francouzské pojmy jsou někdy s chybami (corveé místo corvée, na s. 13 chybně, na s. 48 uvedeno správně).

Analýza cestopisného textu byla pro autorku náročný úkon, nicméně jej na úrovni bakalářského „prvního čtení“ zvládla. Svojí prací si vytvořila základ pro zevrubnou analýzu, která může být předmětem její další práce.

Přes zmíněné nedostatky hodnotím práci Jany Borodáčové pozitivně, splnila nároky kladené na bakalářskou práci a proto ji doporučuji k úspěšné obhajobě. *Hodnocení: velmi dobře.*

13.6.2012

Prof. PhDr. Lud'a Klusáková, CSc

³ Martina Power, *Vnímání zemských hranic a jejich role v členění geografického prostoru: irsko- britská a česko- německá hranice v letech 1750 -1850*. Disertační práce, ÚSD FF UK Praha 2012.